

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق بین الملل

موضوع:

حقوق سازمانهای بخش صدا و تصویر از دیدگاه حقوق بین الملل مالکیت فکری

استاد راهنما:

آقای دکتر مهدی زاهدی

استاد مشاور:

آقای دکتر محمد رضا ضیائی بیگدلی

دانشجو:

آقای حکمت ا... قربانی

موسسه تخصصی حقوق

۱۳۸۶/۱۲/۲۵

سال تحصیلی ۱۳۸۷-۱۳۸۶

۷۱

چکیده

امروزه با تحولات جدید و ظهور فناوریهای پخش صدا و تصویر، حقوق مترتب بر آن به یکی از چالش های مهم در حقوق مالکیت فکری در عرصه جهانی تبدیل شده و برای اولین بار پیرامون انعقاد معاهده مستقلی که کلیه ابعاد حقوق سازمانهای پخش را پوشش دهد، اجماع حاصل شده است. حقوق سازمانهای پخش صدا و تصویر در حقوق بین الملل مالکیت فکری فعلی به صورت محدود و در کنار حقوق اجرا کنندگان و تولید کنندگان آوانگاشت ها تحت عنوان حقوق مرتبط با وسعت و دامنه ای محدود و به شکل سنتی سازمانهای پخش موجود را مورد حمایت قرار داده اما پاسخگوی نیازهای فعلی سازمانهای پخش نیست. در حال حاضر سازمان های پخش ابعاد وسیعی پیدا کرده و سیستم های پخش بی سیم، کابلی، پخش ماهواره ای و پخش کامپیوتری را تشکیل می دهد. تحولات جدید و رشد روز افزون شبکه های تجاری و خصوصی و گسترش سرمایه گذاریها در این بخش مسائل جدیدی را پدید آورده و اهداف و رسالت سازمانهای پخش را متحول ساخته و نقش اقتصادی و جنبه های تجاری آن بر جنبه های فرهنگی و اجتماعی برتری پیدا کرده است.

ظهور پدیده های نو و گسترش سیستم های ارتباطی و مخابراتی، توسعه اینترنت و پیدایش محیط دیجیتال و بروز فناوریهای نوین، حقوق سازمانهای پخش و جایگاه و چگونگی حمایت از این گونه سازمان ها را وارد مرحله نوینی نموده است.

عوامل فوق الذکر و اراده سیاسی دولتها آغاز مذاکرات جدید برای به روز کردن حقوق سازمانهای پخش در سازمان جهانی مالکیت فکری را به دنبال داشته است.

در تحقیق حاضر سعی گردیده است ضمن اشاره به سوابق و تاریخچه حقوق سازمانهای پخش صدا و تصویر، بررسی معاهدات موجود به لحاظ نحوه پوشش حقوقی، برجسته کردن نواقص و خلاءهای حقوقی موجود نیز برجسته گردد و ضمن روشن کردن روند مذاکرات برای ایجاد ارتباط نزدیک خواننده با تحولات جدید، حقوق در حال شکل گیری نیز که در حد زیادی نواقص موجود را برطرف کرده است، معرفی گردد.

بازنگری و اهمیت حقوق سازمانهای پخش به حدی است که ۱۶ پیشنهاد مختلف توسط کشورهای در قاره های گوناگون به واپس ارائه گردیده و اساس پیش نویس معاهده جدید را تشکیل می دهد. هر چند که معاهده جدید را نمی توان، اقدامی ایده آل برای رفع کلیه مسائل و چالش های فراروی قلمداد نمود اما بسیاری از نواقص حقوق موجود برطرف گردیده و مذاکرات برای تکمیل آن نیز ادامه دارد. در این تحقق، پیش نویس معاهده جدید و نقاط قوت و ضعف آن نیز بررسی شده و ضمن برجسته نمودن ابعاد مختلف حقوق جدید پیش بینی شده، نواقص و چالش های فراروی آن نیز به بحث گذاشته شده است. شکل گیری معاهده جدید بسیاری از مناسبات بین سازمانهای پخش را متحول خواهد ساخت و اثرات اقتصادی و تجاری آن بر کشورهای موجب اصرار بسیاری از کشورهای جهت التزام فراگیر به آن خواهد گردید.

جمهوری اسلامی ایران که در روند پیوستن به سازمان جهانی تجارت قرار دارد، قطعا برای پیوستن به این معاهده و رعایت حقوق سازمانهای پخش تحت فشار قرار خواهد گرفت به همین روی در فصل پایانی نگرش و جایگاه حقوق سازمانهای پخش در حقوق ایران و چالش های فراروی آن مورد بررسی و مذاقه قرار خواهد گرفت. امید است که طرح موضوعات جدید افق های تازه ای را بر روی جامعه دانشگاهی و دست اندرکاران مربوطه گشوده و آغازی برای گسترش آن در تحقیقات آتی گردد.

فهرست اختصاری مطالب

صفحات

مقدمه.....	۷
فصل اول - کلیات و تعاریف.....	۱۴
بخش اول: تاریخچه مختصری از شکل گیری حقوق سازمانهای پخش و مسائل جاری	۱۴
قسمت اول: ساختار پایان نامه	۱۵
قسمت دوم: موضوع، اهداف، روش و محدودیتهای تحقیق	۱۷
قسمت سوم: اهمیت تحقیق (حقوق مالکیت معنوی)	۱۹
بخش دوم: تعاریف و اصطلاحات در تحقیق	۲۵
قسمت اول: تعاریف و اصطلاحات در کنوانسیون های پایه	۲۵
قسمت دوم: تعاریف مورد قبول در پیش نویس معاهده حقوق سازمان های پخش	۲۹
فصل دوم - سابقه تحقیق، روند شکل گیری حقوق سازمان های پخش	
و نظریات موجود.....	۳۴
بخش اول: تفاوت سیستم های حمایتی در ارتباط با حقوق	۳۵
قسمت اول: تفاوت سیستم های مختلف حمایتی	۳۵
قسمت دوم: سیستم های متفاوت حمایت در کشورهای مختلف	۳۷
بخش دوم - شکل گیری حقوق جانبی	۳۹
قسمت اول: سیر هنجار سازی حقوق جانبی	۳۹
قسمت دوم: زمره های طرح سازمانهای پخش در اسناد بین المللی	۴۲
قسمت سوم: معاهدات بین المللی در ارتباط با حقوق سازمانهای پخش	۴۵
قسمت چهارم: اقدامات و ایبو در توسعه حقوق سازمان های پخش	۴۸
بخش سوم - دیدگاهها و نظرات	۵۰
قسمت اول: دیدگاههای موجود در خصوص حقوق سازمان های پخش	۵۲
قسمت دوم: طرح حمایت از سیستم های جدید	۵۴

بخش چهارم: تحلیل روند شکل گیری حقوق سازمانهای پخش و نظریات موجود.....	۵۶
قسمت اول: تاکید بر حمایت با روشهای مختلف	۵۶
قسمت دوم: تداوم تعارض و ضرورت بازنگری در حقوق سازمان های پخش.....	۵۸
فصل سوم- حقوق سازمانهای پخش و ارتباط آن با سایر دارندگان حق	۵۹
بخش اول- حقوق سازمان های پخش	۵۹
قسمت اول: انواع پخش	۶۰
قسمت دوم: حقوق سازمانهای پخش در معاهدات بین المللی	۶۳
بخش دوم- حقوق سایر دارندگان آثار نسبت به سازمانهای پخش.....	۷۰
قسمت اول: حقوق مولفان و اجراکنندگان	۷۰
قسمت دوم: حقوق تولید کنندگان آوانگاشت ها نسبت به سازمانهای پخش	۷۳
بخش سوم - تجزیه و تحلیل و استدراک	۷۶
قسمت اول: ویژگیهای حقوق سازمان های پخش در معاهدات موجود	۷۷
قسمت دوم: عدم توازن بین حقوق سازمانهای پخش و دارندگان آثار	۷۹
فصل چهارم- اصول اساسی در معاهدات مربوط به حقوق مرتبط	۸۰
بخش اول - اصل رفتار ملی	۸۰
قسمت اول- سوابق و موارد مرتبط با رفتار ملی	۸۰
قسمت دوم- رفتار ملی در معاهدات مربوط به مالکیت معنوی	۸۳
قسمت سوم- اصل دولت کامله الوداد	۸۷
بخش دوم - استثنائات و حق شرط ها	۸۹
قسمت اول - محدودیتها و استثنائات	۹۰
قسمت دوم: استثنائات، قانون ملی و استفاده از اعلامیه ها	۹۳
بخش سوم - استنتاج و استدراک	۹۵
قسمت اول: ترجیح حقوق دارندگان در رفتار ملی نسبت به سازمانهای پخش	۹۶

قسمت دوم: ارجحیت در حمایت و رفتار در سطح ملی در ارتباط با اجرا کنندگان و تولید کنندگان آوانگاشت ها نسبت به سازمانهای پخش	۹۷
فصل پنجم - حقوق جدید در حال شکل گیری سازمان های پخش	۹۸
بخش اول- دیدگاهها و نظریات	۹۸
قسمت اول- دیدگاههای موافق و مخالف	۹۹
بخش دوم: سیستم های جدید پخش، تحولات موجود و چشم انداز آتی	۱۰۴
قسمت اول: اختلاف نظر در حمایت از سیستم جدید وب کاستینگ	۱۰۴
قسمت دوم: آغاز به کار مذاکرات در وایپو	۱۰۷
بخش سوم: ارزیابی حقوق سازمانهای پخش در معاهدات فعلی (استنتاج و استدراک)	۱۱۵
قسمت اول: متحول شدن مفاهیم	۱۱۵
قسمت دوم: نواقص و خلاءهای حقوقی موجود	۱۱۷
فصل ششم: بررسی پیش نویس معاهده جدید در حال مذاکره	۱۲۰
بخش اول: اصول کلی و حقوق پیشنهادی در پیش نویس معاهده	۱۲۱
قسمت اول: اصول و مواد کلی معاهده	۱۲۱
قسمت دوم: حقوق پیشنهادی در معاهده	۱۲۸
بخش دوم: ویژگیهای خاص معاهده	۱۳۳
قسمت اول: حقوق ویژه برای سازمانهای پخش	۱۳۳
قسمت دوم: مقررات نهائی	۱۳۶
بخش سوم: بررسی وضعیت حقوق موجود نسبت به معاهده جدید	۱۳۸
قسمت اول: طرح مسائل جدید	۱۳۸
قسمت دوم: ویژگیهای خاص این معاهده نسبت به حقوق بین المللی موجود	۱۴۰
بخش چهارم: تحلیل، ارزیابی و استنتاج	۱۴۳
قسمت اول- عدم توازن لازم در معاهده و نامشخص بودن موضوعات	۱۴۳
قسمت دوم: تحلیل حقوق اعطاء شده در معاهده	۱۴۴

۱۴۵.....	قسمت سوم: مسائل خاص معاهده.....
۱۴۷.....	فصل هفتم: قوانین ایران و حقوق سازمانهای پخش
۱۴۸.....	بخش اول: حقوق مرتبط در قوانین مالکیت فکری در ایران
۱۴۹.....	قسمت اول: نگرش به حقوق سازمانهای پخش در ایران
۱۵۲.....	قسمت دوم: جایگاه و نقش سازمان صدا و سیما به عنوان سازمان پخش در قوانین ایران
۱۵۸.....	بخش دوم: ارزیابی، تحلیل و استنتاج، نتیجه گیری کلی
۱۵۹.....	قسمت اول: سازمان پخش در ایران نگاه به چالش های معاهده.....
۱۶۳.....	قسمت دوم: پیشنهادات.....
۱۶۵.....	قسمت سوم: نتیجه گیری کلی.....

مقدمه:

حقوق سازمانهای پخش که روابط حاکم بر سازمانهای پخش نسبت به یکدیگر، ارتباط با دارندگان آثار و عموم را مشخص می کند از اهمیت زیادی برخوردار بوده و نوع حقوق حمایتی آنها نقش موثری در مشخص کردن جایگاه اینگونه سازمانها و مناسبات تجاری آنها با سایر سازمانهای پخش در اقصاء نقاط جهان دارد. عنوان تحقیق حاضر حقوق سازمانهای پخش صدا و تصویر از دیدگاه حقوق بین الملل مالکیت فکری بوده و اهمیت انتخاب تحقیق با چنین عنوانی بدین جهت است که حقوق حاکم بر سازمانهای پخش و رعایت آنها به وسیله کشورها یکی از اهرم ها و شرایط سرمایه گذاری شرکتهای بزرگ پخش صدا و تصویر در کشورها بوده و نحوه تدوین حقوق آنها آثار و تبعات اقتصادی و اجتماعی مختلفی را در بر دارد. تاثیر گذاری فرهنگی و اجتماعی این سازمانها در اطلاع رسانی از یک سو و نقش قابل توجهی که از جهت ایجاد سرگرمی و اشتغال در بخش های سخت افزاری و نرم افزاری ایفا می نمایند، اهمیت پرداختن به حقوق سازمانهای پخش در حقوق مالکیت فکری را دوچندان می سازد. شناخت حقوق حاکم بر سازمانهای پخش، آگاهی کشورها را نسبت به زوایای مختلف این حقوق و استفاده از فضاهاى موجود در معاهدات مختلف بیشتر خواهد کرد و طبعاً تاثیر گذاری آنها بر هنجارسازی این حقوق در سطح بین المللی نیز بیشتر خواهد گردید.

فرضیه ای که در این تحقیق به آن پاسخ داده خواهد شد این است که تحولات مختلف، فناوریهای نو و پدید آمدن شرایط جدید و کاستی های حقوق موجود موجب شده است که حقوق فعلی بین المللی در خصوص سازمانهای پخش پاسخگوی نیازهای این گونه سازمانها نباشد به همین روی این حقوق نیازمند بازنگری است.

در اثبات این فرضیه علیرغم فقر منابع فارسی به شکل اعم و همچنین محدود بودن منابع به صورت کتب، سعی گردیده است که عمدتاً منابع خارجی مورد استفاده قرار گرفته واز

تجارب نگارنده در اجلاس های بین المللی مربوطه نیز کمک گرفته و نواقص مربوطه در این خصوص بر طرف گردند.

نقش و جایگاه سازمانهای پخش، اهمیت اقتصادی آن برای کشورها، نقشی که آنها و صنایع جانبی مربوطه در ایجاد اشتغال در جوامع مختلف دارند و گرایش زیادی که کشورهای مختلف برای انعقاد حقوقی جامع و مانع که بتواند به کلیه مشکلات موجود پاسخ گوید، وجود دارد در لابلای تحقیق به آن پرداخته می شود. نگرانی و اشتیاق سازمانهای پخش برای به روز کردن حقوق خود و جلوگیری از سرقت سیگنال هاسابقه دیرینه ای داشته و شکل گیری حقوق آنها در کنار دارندگان آثار با تانی صورت پذیرفته و در زمانهای مختلف چالش های خاص خود را به همراه داشته است.

چرا حقوق سازمانهای پخش همراه با تحولات در زمانهای مختلف و همراه با سایر موضوعات حقوق مرتبط (اجراکنندگان و تولید کنندگان آوانگاشت ها) رشد نکرده و روند شکل گیری آن با کندی صورت گرفته است؟ به علاوه بسیاری از کشورها فاقد سیستم جداگانه حمایت از سازمانهای پخش و در مواردی فاقد حقوق مرتبط می باشند در چنین مواردی حقوق سازمانهای پخش چگونه مورد حمایت قرار می گیرد؟ روند ها و چگونگی حمایت در سیستم های مختلف حقوقی از جمله مسائلی است که در فصول اول و دوم به آن پرداخته می شود.

برای شناخت بیشتر خواننده با روابط حقوقی سازمانهای پخش با یکدیگر از سو و ارتباط آنها با سایر دارندگان آثار نظیر دارندگان آثار ادبی و هنری و همچنین اجراکنندگان و تولید کنندگان فونوگرام ها و نقشی که سازمانهای پخش در انتقال محتوی برنامه ها دارند، انواع مختلف سازمانهای پخش معرفی گردیده و آن دسته از سازمان هایی که فاقد سیستم حمایتی در حقوق موجود می باشند، همراه با نظریات موجود آورده شده است.

فصل سوم تحقیق به این امر و حقوق مربوطه در معاهدات موجود پرداخته و جایگاه حقوق آنها در معاهدات و اسناد مختلف مشخص گردیده است. حقوق موجود سازمانهای پخش صرفاً حقوق سازمانهای پخش سنتی بی سیم را مورد حمایت قرار داده و علیرغم وجود دیگر سیستم های پخش و مشکلاتی که برای جلوگیری از سرقت سیگنال ها در سطح بین المللی وجود دارد به حقوق سازمانهای کابلی، سیستم های پخش ماهواره ای و پخش از طریق اینترنت پرداخته نشده است به همین روی زوایای مختلف این موضوع مورد بررسی قرار می گیرد. برای شناخت بیشتر نقش ماهیتی سازمانهای پخش و ارتباط آن با دارندگان محتوی قسمتی از فصل سوم به تعامل و تاثیرات متقابل حقوق دارندگان محتوی و سازمانهای پخش به عنوان حمل کننده برنامه های تولید شده اختصاص یافته و توازن و تعادل حقوق موجود در تعامل بین سه دسته از موضوعات حقوق مرتبط (اجراکنندگان، تولید کنندگان آوانگاشت ها و سازمانهای پخش) که به نفع دودسته اول می باشد برجسته گردیده و به اهمیت لزوم بازنگری در حقوق سازمانهای پخش اشاره شده است.

هر چند که معاهدات و موافقتنامه های مربوط به حقوق مرتبط، ارتباط سازمانهای پخش را با دارندگان محتوی مشخص نموده اما در دهه های اخیر در معاهدات جدید رشد نامتعادلی داشته و خصوصاً حقوق دارندگان آثار ادبی و هنری، اجراکنندگان و تولیدکنندگان فونوگرام ها در محیط دیجیتال مورد حمایت قرار گرفته در حالی که حقوق سازمانهای پخش همسو با فناوریهای ۴۰ سال قبل مسکوت مانده است.

برای شناخت تاثیرات حقوق موجود در سطح بین المللی بر روابط بین کشورها و سازمانهای پخش به عنوان اتباع آن کشورها یک سلسله اصول اساسی تاثیرگذار نظیر اصل رفتار ملی، اصل دولت کامله الوداد و استثنائات و حق تحفظ ها آورده شده است. شناخت این مبحث نقش کشورها را در روند هنجارسازی حقوق جدید در حال شکل گیری پررنگ تر خواهد نمود و تاثیرات متقابل آن بر طرفهای متعاقد و استفاده از انعطاف های موجود را روشن

خواهد ساخت و در نهایت خلاء های موجود در ارتباط با سازمانهای پخش و عدم تعادل و توازی که در این مبحث بین سازمانهای پخش از یک سو و دارندگان آثار از سوی دیگر دارند را نمایان خواهد ساخت. میزان توافق و اجماع بر سر این اصول در پیش نویس معاهده جدید نقش موثری در شکل دهی مواد مختلف معاهده و وسعت حقوقی که قرار است برای سازمانهای پخش در نظر گرفته شود، خواهد داشت. بازنگری در حقوق موجود سازمانهای پخش مخالفینی نیز داشته و استدلال های حقوقی و غیر حقوقی برای ممانعت از به روز کردن آن نیز ارائه گردیده که در فصل پنجم مورد بررسی قرار می گیرد. عدم سنخیت حمایت از سرمایه گذاری سازمانهای پخش در چارچوب مالکیت فکری که جوهره آن حمایت از ابتکار و نوآوری است، تحت تاثیر قرار گرفتن حقوق عموم در نتیجه حمایت مجدد از آثاری که قبلا دوره حمایتی آنها به اتمام رسیده از زمره دلایلی است که مخالفان بر آن اصرار دارند. در این ارتباط دیدگاههای نگارنده در خصوص لزوم بازنگری در حقوق موجود و عدم پاسخگویی به چالش های موجود در ارتباط با سازمانهای پخش آورده شده و دلایل متعدد و مستندی نیز ارائه گردیده است.

ارتباط فناوریهای نودر صنعت پخش و ارتباط و نحوه حمایت، سرمایه گذاریهای گسترده و دلایل اقتصادی و تجاری، لزوم حل معضل سرقت جهانی سیگنال ها با عنایت به ماهیت فرامرزی حوزه عمل سازمانهای پخش و سابقه و قوام حقوق آنها در حقوق های کشورها در سطح ملی و نقشی که حقوق در حال شکل گیری در رفع نواقص موجود خواهد داشت در فصل پنجم عنوان شده و دیدگاهها و نظریات موافق و مخالف نیز برای تحلیل و درک بهتر خواننده آورده شده است.

شرایط و تغییرات زمانی و فناوریهای نوین بسیاری از مفاهیم را متحول ساخته و روشهای جدید سرقت سیگنال نیز ابداع گردیده که مکانیزمی برای ممانعت از سرقت آنها در حقوق موجود پیش بینی نشده است. اینکه چگونه می توان این نواقص را برطرف کرد و راهکارهای

جدید چگونه می تواند این نواقص را پوشش دهد، موضوع بررسی فصول پنجم و ششم می باشد.

علاوه بر جنبه های عملی غیر حقوقی که لزوم بازنگری در حقوق موجود سازمانهای پخش را نشان می دهد، یک سلسله خلاء های حقوقی نیز مورد بررسی قرار می گیرد. این موارد در حقوق موجود مورد توجه قرار نداشته و یا به صورت محدود به آن پرداخته شده است. تفسیر محدود و مضیق از حق تثبیت، حق تکثیر و فقدان پوشش حمایتی لازم در تمام مراحل ارسال سیگنال تا عرضه آن به عموم و تسری این محدودیت به کنوانسیون ها و موافقتنامه های مختلف موجود امری است که ضرورت بازنگری را اجتناب ناپذیر می نماید. در فصل پنجم این تحقیق تلاش گردیده است که ابعاد مختلف کاستی ها مورد بررسی و مذاقه قرار گرفته و نواقص موجود نمایان گردند.

علاوه بر کاستی هایی که به شکل کلی به آن اشاره رفت، دامنه شمول معاهدات موجود نیز محدود بوده و به پخش بی سیم سنتی محدود می گردد. سیستم های پخش کابلی که در بسیاری از کشورها قوام یافته و دارای سوابقی در حقوق های ملی نیز می باشد، در معاهدات موجود بین المللی مورد حمایت قرار ندارند و برای سیستم های جدید پخش نظیر وب کاسترها که راسا اقدام به پخش همزمان ویاپخش سایر سازمانهای پخش به صورت مستقیم و غیر مستقیم می نمایند، جایگاهی در نظر گرفته نشده است. در این تحقیق دیدگاههای مختلف نظری، عملی و حفره ها و خلاء های حقوقی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

چگونه می توان حقوق موجود را مورد بازنگری قرارداد؟ معاهده ای که قرار است پاسخگوی نیازهای جدید سازمانهای پخش باشد دارای چه خصوصیات است؟ کدام حقوق جدید می تواند حقوق موجود را تکمیل کند و بالاخره آیا پیش نویس معاهده در حال مذاکره می تواند معاهده ایده آلی باشد یا کاستی ها و نواقصی دارد؟ در فصل ششم به این گونه سوالات پاسخ داده خواهد شد و پیش نویس معاهده مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت.

پاسخ به نیازهای روز سازمانهای پخش، اعطای حق انحصاری به سازمانهای پخش و در نظر گرفتن طول دوره حمایتی ۵۰ ساله از ویژگیهای عمده پیش نویس معاهده جدید سازمانهای پخش می باشد. به علاوه حقوق جدیدی نیز که در معاهدات موجود سابقه ندارد مورد توجه قرار گرفته که از آن جمله، حق حمایت از سیگنال های قبل از پخش، حق تثبیت و تکثیر با تفسیر موسع آن، حق توزیع، حق انتقال بعد از تثبیت به صورت تاخیری و حق مربوط به اقدامات حمایتی تکنولوژیک قابل ذکر است. در فصل ششم این حقوق و سایر مشخصات معاهده مورد مذاکره بحث و بررسی خواهد گردید و ابعاد مختلف این حقوق به انضمام سایر مسائل مطروحه در معاهده جدید مورد مذاکره قرار می گیرد.

با وجود آنکه پیش نویس معاهده جدید بسیاری از نواقص معاهدات موجود را برطرف کرده است اما باچالش ها و مسائلی نیز روبروست. هنوز توافقی بر سر اهداف حاصل نشده، عنصر پخش که موضوع حمایت می باشد در هیچیک از معاهدات موجود و همچنین حقوق جدید تعریف نشده و بر سر دامنه شمول معاهده اختلاف نظر وجود دارد. توافقات موجود نیز حاکی از آن است که در صورت اجماع نظر طرف های مذاکره کننده بر سر موضوعات فوق الذکر نسبت به ارسال متن مذاکره شده به کنفرانس دیپلماتیک اقدام خواهد گردید.

آغاز مذاکرات و روندهای موجود در واپس و چالش ها و توافقات عملی موجود در طول مذاکرات و سوابق امر در جریان مذاکرات کشورها، موضوع دیگری است که در فصول مختلف به تناسب بحث آورده شده و خواننده را با سیر مذاکرات انجام شده و نقطه نظرات کشورها آشنا می سازد.

با نگاه به جنبه های کاربردی هر تحقیق و استفاده بهینه از آن و با هدف استفاده از مباحث این رساله فصل هفتم به نگاه حقوق ایران و جایگاه سازمانهای پخش در حقوق مالکیت فکری موجود در ایران اختصاص یافته است. در این فصل سعی شده است که چالش های عمده معاهده در حال مذاکره و نگاه حقوق ایران به آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد به همین روی

از پرداختن به حواشی پرهیز می گردد و در نهایت پیشنهاداتی برای استفاده از تجربیات موجود جهت به روز کردن حقوق ایران ارائه گردیده و در نهایت نتیجه گیری کلی معاهده به عمل می آید. برای دسترسی بهتر خواننده به مطالب فهرست اختصاری در ابتدا و جهت رجوع آسان تر فهرست مطالب در آخر فصل پایان نامه نیز آورده شده است. امید است که تحقیق حاضر بتواند بهانه ای برای طرح و تحقیق مباحث نوپویچیده حقوق مرتبط و سازمان های پخش گردیده و به نوبه خود بتواند راهنمایی برای بازنگری در حقوق موجود کشورمان نیز گردد. در پایان از راهنمائیها و رهنمودهای ارزشمند اساتید محترم و ارجمند جناب آقای دکتر زاهدی، استاد راهنما و جناب آقای دکتر ضیائی بیگدلی، استاد مشاور تشکر و قدردانی می نمایم.

زمستان ۱۳۸۶

تهران

فصل اول - کلیات و تعاریف

فصل اول به کلیات و تعاریف مختلفی که در این رساله مورد استفاده قرار خواهد گرفت، اختصاص خواهد یافت و تاریخچه شکل گیری حقوق جانبی (مرتبط)، اهداف و روش تحقیق، اهمیت اقتصادی کپی رایت و حقوق جانبی برای کشورها و نقش آن در اشتغال و درآمدزایی که بالطبع زمینه ساز انعقاد معاهده جدید حمایت از حقوق سازمانهای پخش می باشد بررسی قرار خواهد گرفت و تعاریف پذیرفته شده در معاهدات موجود کپی رایت و حقوق جانبی و تعاریف توافق شده معاهده جدید در حال مذاکره نیز که در این رساله استفاده می گردند، آورده می شود.

بخش اول: تاریخچه مختصری از شکل گیری حقوق سازمانهای پخش و مسائل جاری

کپی رایت که با اندکی تفاوت به حق مولف هم معروف است از زمان شکل گیری کنوانسیون برن در سال ۱۸۸۶ جنبه جهانی به خود گرفته و در مراحل بعدی، حقوق مرتبط یا حقوق جانبی که شامل حقوق سازمانهای پخش نیز می شود در کنار آن شکل گرفته است.

در پایان قرن نوزدهم دو حادثه مهم اتفاق افتاد که تاثیرات خود را بر آثار نویسندگان بر جای گذاشت و زمینه ساز شکل گیری حقوق جانبی (تعاریف مفاهیم در همین فصل آمده است) گردید. از جمله این حوادث یکی اختراع ضبط صدا در دهه ۱۸۷۰ به وسیله ادیسون و دیگری اختراع سینما توسط برادران لومیر در سالهای ۱۸۹۵ بود. این تحولات موجب گردید که آثار ادبی، هنری، دراماتیک و موسیقی و موارد مشابه در فیلم ها و همچنین سیستم های صوتی مورد استفاده بیشتری قرار گرفته و این سوال مطرح گردد که حقوق نویسندگان در ارتباط با استفاده از آثارشان در ابزارهای جدید کجاست؟ به علاوه این موضوع مطرح گردید که حقوق بازیگران و تولیدکنندگان آثار صوتی چگونه تامین می شود به همین روی حقوقی تحت عنوان حقوق جانبی شکل گرفت که شامل حقوق اجراکنندگان (هنرپیشه ها، خواننده ها و...)، تولیدکنندگان آثار صوتی و سازمانهای پخش بود. توسعه فناوریهای جدید، پدید آمدن سیستم های جدید پخش و فراگیر شدن سریع سیستم های ارتباطی پخش موجب پیدایش نیازهای جدیدی گردید که به نوبه خود نیازمند

معاهدات جدیدی است. به همین روی معاهده ای جدید تحت عنوان حقوق سازمانهای پخش در سازمان جهانی مالکیت فکری با مشارکت کلیه کشورها در حال شکل گیری است.

قسمت اول: ساختار پایان نامه

در این رساله تلاش گردیده است که روند کلی شکل گیری حقوق مرتبط با تاکید بر حقوق سازمانهای پخش مورد بررسی قرار گرفته و ضمن بررسی حقوق موجود زوایای مختلف معاهده مورد مذاکره نیز شکافته شود. در فصل اول کلیات و اهمیت موضوع تحقیق مورد مذاکره قرار گرفته و نقشی که حقوق مالکیت فکری به طور کلی و حقوق مرتبط و سازمانهای پخش به صورت اخص در درآمد ملی کشورها ایفا می نمایند عنوان شده و تعاریف مختلف مورد قبول در معاهدات موجود و معاهده در حال مذاکره، آورده می شود. در فصل دوم دیدگاههای مختلف در تحقیق، سابقه موضوع، سیستم های مختلف حمایتی، سیر تدریجی شکل گیری حقوق جانبی در سطح منطقه ای و بین المللی مطرح خواهد گردید و سپس به دیدگاههای مختلف کشورها نسبت به سیستم های جدید پخش پرداخته خواهد شد.

در فصل سوم معاهدات مختلف کپی رایت و حقوق جانبی که به نحوی تاثیرات و آثار دارندگان حقوق کپی رایت نسبت به سازمان های پخش را بررسی نموده، آورده می شود و آن دسته از معاهداتی که راجع به حقوق مرتبط بحث کرده اند، تشریح می گردد. به علاوه سیستم های مختلف پخش معرفی خواهد گردید و حقوق هریک از آنها در قالب معاهدات مربوطه مورد بررسی قرار خواهد گرفت. سیستم های پخش کابلی و پخش از طریق اینترنت (وب کاستینگ) به عنوان سیستم های جدید پخش که قرار است مورد حمایت قرار گیرند معرفی شده و سپس هریک از این گونه موارد در معاهدات موجود بین المللی مورد بحث و بررسی قرار خواهند گرفت. در همین ارتباط حقوق سازمانهای پخش و همچنین حقوق سایر دارندگان حق که بعضا موضوعات حقوق مرتبط نیز می باشند نسبت به سازمانهای پخش مورد مذاکره قرار خواهد گرفت و در نهایت جایگاه این حقوق در قانون ملی و انعطاف هایی که در این ارتباط می توان یافت عنوان خواهد شد.

فصل چهارم به اصول اساسی مندرج در معاهدات حقوق مرتبط خواهد پرداخت و موضوعات مربوط به رفتار ملی و اصل ملت کامله الوداد به عنوان اصول مهم در معاهدات مالکیت فکری خصوصاً معاهده تریپس مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. به علاوه یک سلسله اصول و قواعدی که خاص معاهدات مرتبط می باشد عنوان خواهد گردید و استثنائات و محدودیتهای مطروحه در این معاهدات مطرح خواهد شد. از دیگر موضوعاتی که در این فصل بررسی خواهد گردید، حقوق دارندگان آثار در خصوص حقوق مرتبط نظیر اجرا کنندگان و تولید کنندگان آوانگاشت ها نسبت به سازمانهای پخش می باشد. به علاوه سعی می شود که کاستی های معاهدات موجود همراه با مواد مربوطه و دیدگاههای کشورهای مذاکره کننده به تفصیل بحث گردد.

فصل پنجم به بررسی و معرفی مذاکرات در حال انجام و روند کار کمیته ای که به این منظور در سازمان جهانی مالکیت فکری در نظر گرفته شده، اختصاص یافته و دیدگاهها و نظرات مختلف پیرامون این امر مورد بررسی قرار می گیرد و سپس دیدگاههای نگارنده در پاسخ به سوال اصلی و اثبات فرضیه تحقیق مبنی بر لزوم بازنگری در حقوق سازمانهای پخش مطرح می گردد. به علاوه روند کار در کمیته و دیدگاههای مختلف کشورها در روند اجلاس معرفی خواهد گردید و آخرین تحولات انجام شده در وایو ارائه می شود.

در فصل ششم پیش نویس معاهده جدید حقوق سازمانهای پخش تشریح و مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت و مواد مختلف آن در مقایسه با حقوق موجود بررسی خواهد شد و سپس به ویژگیهای این معاهده نسبت به معاهدات موجود خواهیم پرداخت. در این فصل ابعاد مختلف معاهده مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت و نظرات مختلف ارائه شده در روند مذاکرات انجام شده مورد اشاره قرار می گیرد.

فصل هفتم به جایگاه حقوق سازمانهای پخش در حقوق ایران اشاره دارد در این فصل سازمانهای پخش از دید قوانین فعلی در ایران مورد بحث قرار گرفته و سپس جایگاه آن نسبت به معاهده در حال مذاکره مطرح خواهد گردید و در نهایت نتیجه گیری کلی به عمل آمده و پیشنهادات نگارنده مطرح خواهد شد.

قسمت دوم: موضوع، اهداف، روش و محدودیتهای تحقیق

در این قسمت اهمیت تحقیق، اهداف و کلی و آرمانی تحقیق و سوالات مختلف فرعی پیرامون آن تحت عنوان بررسی تحلیلی حمایت از حقوق سازمانهای پخش صدا و تصویر در معاهدات بین المللی آورده شده و استفاده کاربردی این تحقیق به عنوان موضوعی جدید بحث و بررسی گردیده و فرضیه ها، روش تحقیق و محدودیت های آن عنوان می گردد.

بند اول: تعریف موضوع تحقیق

امروزه نقش سازمانهای پخش، با عنایت به سرمایه گذاریهای گسترده و کلان در این صنعت و سیر سریع رشد سازمانهای تجاری و خصوصی و نقشی که اقدامات آنها در زندگی اقتصادی و مادی کلیه دست اندرکاران مربوطه داشته و همچنین نقش درآمد سازی آنها برای کشورها، اهمیتش دوچندان شده است. اگر تعاملات این صنعت با سایر بخش های مرتبط، تاثیرات مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن و فرامرزی بودن فعالیتهای این سازمانها را نیز اضافه کنیم، نقش حقوق بین الملل در این رشته و اهمیت آن برای دولتها مشخص تر می شود. موضوع تحقیق حاضر جستجو و بررسی تحلیلی حمایت از حقوق سازمانهای پخش صدا و تصویر در معاهدات بین المللی بوده و سعی بر آن است که جنبه های مختلف حقوق سازمانهای پخش در معاهدات موجود مورد بررسی قرار گرفته و به سوالات مختلفی که در این مبحث مطرح می باشد، پاسخ داده شود.

بند دوم: اهداف کلی و آرمانی تحقیق

فناوریهای ارتباطی و اطلاعاتی در دهه گذشته به صورت حیرت انگیزی توسعه یافته، مسائل جدید ارتباطی طیف وسیعی از آحاد مردم را به خود مشغول نموده، سرمایه های زیادی درگیر شده و سازمان های پخش از آغاز تهیه برنامه تا عرضه آن به عموم جایگاه خاصی پیدا کرده اند. حقوق بین الملل در این خصوص جایگاه و نقش صاحبان سرمایه ها در سازمانهای پخش، منافع و ملاحظات دولتها، حقوق عامه مردم و حمایت از دارندگان آثار و برنامه های عرضه شده و جلوگیری از هر گونه سوء استفاده را روش می سازد.

معاهدات بین‌المللی به مقتضی زمان به بسیاری از این نیازها پاسخ گفته اما با عنایت به سیال بودن و پیچیدگی مباحث و روند رو به تکامل فناوری در این رشته، تدوین حقوقی جامع و مانع نیز به آسانی ممکن نیست. هدف کلی و آرمانی این تحقیق روشن کردن ابعاد بحث‌های مربوطه و معرفی نظام‌های موجود بین‌المللی است تا بتوان راه روشنی را برای دست‌اندرکاران این بخش در کشورمان ایجاد نموده و جایگاه منافع کشور را در روند هنجارسازی بین‌المللی در این خصوص پیدا نمود.

بند سوم: فرض‌ها و سوالات ویژه و عینی تحقیق

برای بررسی و تحلیل حقوق سازمانهای پخش (صدا و تصویر) و پی بردن به مسائل ناشناخته در ارتباط با موضوع مورد تحقیق، سوال اصلی این است که آیا حقوق سازمانهای پخش در معاهدات موجود مالکیت فکری پاسخگوی نیازهای موجود سازمانهای پخش بوده و کلیه ابعاد حمایتی و نیازهای این سازمانها را پوشش می‌دهد؟

فرضیه این است که پدید آمدن فناوریهای نو، رشد سازمانهای پخش خصوصی و شبکه‌های تجاری تلویزیونی، صرف سرمایه‌گذارهای کلان و رشد و تعاملات بین‌المللی و فرامرزی بودن ماهیت کار آنها و همچنین پدید آمدن سازمانهای پخش نوین مسائل جدیدی را در جهان مطرح نموده که حقوق موجود تکافوی پاسخگوئی به آنها را نداشته و نمی‌تواند چتر حمایتی لازم را برای پوشش کلیه ابعاد نیازهای موجود فراهم آورد به همین روی انعقاد معاهده جدید و بازنگری در حقوق موجود ضروری می‌باشد. هدف این تحقیق اثبات فرضیه فوق و روشن نمودن ابعاد مختلف آن می‌باشد.

برای پرداختن بهتر به موضوع، سوالات فرعی دیگری نیز مطرح می‌باشد که تلاش می‌گردد در لابلای مباحث به آن پاسخ داده شود.

چرا موضوع حمایت از سازمانهای پخش در کنوانسیون برن مطرح نگردیده است؟ حقوق سایر دارندگان آثار ادبی و هنری و همچنین اجراکنندگان و تولیدکنندگان فونوگرام‌ها (آوانگاشت‌ها)